

№ 250 (11448)

1980 жылдың октябрь 28, вторник

1925 жылда
УНДЭЖАЛЕТТИНГЕН

Өрттээ 2 нэг.

ЧОННУН ЧААГАЙ ЧОРУУНГА

тың партия организациясы б
диген социалистік хуэйд
лері, планшын оналдалар
күсөдирде хей-нинти орган
зацияларының ақылмытқа
уаурутқу күш болу, ада
нын быжыт дегішмесін ала
шаа, хөхтер, бригадалар, а
чөгелр болғаш тус-тус ақы
чынаар ортузуды организа
ақылды қалбатқан. Оң у
мылдан планшын оналдалар
хууса бетінде күсөдінті
рарлар хүнден хүнче көвді
ттар.

АССР-и Дэдэ Советийн дот
тудал О. Блохина, СЭПЭ-ийн
дэл хооркомунун хөгжүүл
Р. Солозаникина, коммуни
Г. Д. Фадзленкова ууртга
диста бети, хоочун ажлын
нар С. Ухалова, М. Зиминко
в, Н. Барашкова болган ес
келер-дүд түдэ гвартаг пла
нийн эвэс, а харын беш чл
дын планын онгалдзарны
хуусаа бетинд күүстэцээр
Комбинаттын найралд

коллективы СЭПН ТН-ның октябрь (1980 ч.) пленумунда болгаш СССР-нің Леоди Советинин сессиязының салтан соруларын уаг чыгуудун уушкун-бизе худан ап, октябрьдин социализмг Уатраволлоузынын 63 чыл оонга чыг талепти уушкунг дон социализмг чарычтын тутур узам бизик туткан ажыла турар.

Б. ЧАДАМБА.

ЧУРУУНДАРДА: сүт заводунун, музиркин ажылчынды А. Панкина; лаборант Н. Барашкова райондан экиелген сүттүк шайырын хыял тур; диета цегинин минит хевари.

инг хөгжүүн тулар. Көм
ажыл-айг база шалынгы
биле хөгжүүн тулар. Национа
культура чагынмачтаа бил
хөгжүүн тулар.

Автономтү республиканы
ажылч чопнары Төрөөн түтү
түнү күчтү-шадалы күштөлдө
рерине бөт чыл даалгарты
чедискиннинг күөсөдиринг
СЭКП-ин XXVI съездине те
дентүг уткурунга ботгармын
улүн киринерине шиптирлө
дө куралга дөдөлгөн, СЭКП
Тол Комитетинин, ССРБ-н

Дээдэл Сөвдөлийн Президиум
мунга болсон ССРЭ-ийн Мин
истрлер Чоулуулгын, жи
Л. И. Брежнев байрлал
тугайн хурал киржжичин
хүлээн сүрх киржжичинг хү
лээн алганар

ДАРГАЙ

А З Ы

нелдг күүсөдир дээш "ба
СЭКП-ийн ээлчегин ХХV
сөлдзийн чээ-чаа күш-ажа
чир мөдидийнчир-биле ужура
жир дээш, ол бирси беш
длалийнчир багтайнчир чызын
күй байлаагч тургулар дээш
хымылаагч ахылдан турар
дир Бистин Төмөдчир эрч
шичлөлчир нисгүдүлчир эрэг
ажылдакчылчир партиянын к
дигч түлэр согулаагчын к

биле дэкивиһаан, эртем-иһаан
чиһал аҕылдарынын иһаары
денеһил белидэр дэһи бэ
СЭКП, ТК-һын октяб
(1980 ч) Пелекумуну болго
Дээдэ Советтин сааһаһаһа
матерналарын чоһ ортуһа
тайыһаһаһа дэһи ботту
дэмчеглери аһ аһаһаһа бис

Б. ОЧУР.
тоһу эртемчеглери кандаһа

СЪЕДИЛЕН СЪЕЗД ЧЕТИР

БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫ КУУСЕТТИНГЕН!

СЭКП-нің XXV съездинің шийтпірлерін амыдыралға боттандырып, партияның XXVI съездинің алдар болдурған күш-амалың шалпың элзеге киришпиздэн, Тываның сут комбиндадың коллективн онгу беш чылдың планинг озаалдарын нег кергүзүп талазы-биле СЭРЭ Конституциянының оюна, октябрь 7-ге таадыштыр бүрүнү-биле куустекер, СЭКП обкомунга рапорттаан.

Амьл-ишчилер бүгү аргаларын, кулларынларын санап көргөш, чылдың төңүзүнгө чидан планга мейей 1 миллион рубльдин продукциясын сайгарып, сьездиниң аягы-тыңар хүнүгө чидир 1981 чылдың ийи айларынды планныг оналдарларын бүрүк-биле үстүктөрүн хүлүзгөнгөш. Бү хунирде сүт комбинадының бригадалар, ээлчег-лөр, цехтер болгаш туст-туст кижилер аразында социалисттиг чарыш улам калбарган. Олар «СЭПН-ниң XXVI сьездиниң — 26 шалыпчы неделя» деп кыгыргының адаа-биле берик буюрукчулугу амжалдап тураралар.

Найыралдыг коллективтин ажыл-ишчилери онуг беш чылы-
н баштайгы чылындан
гөтөш белик бүдү-
түчүгүз ажылдап, чыл
үрүдү планынж оонада-
ны доктаам ажыр күсүндө
сеген. Ооң түнелинде комби-
нат беш чыда нитижи-биз
14340 мул рубльдин продук-
циялан сайгарар тургаш, хе-
лек кырдына ону 8 мул рубль-
ке ажыр сайгарган. Оа уенин
үргүзүдө 24781 мул рубль-
ке нити продукцияны бүдүр-
гөн, беш чыл планымдан
ажыр 111 мул рубльдин про-
дукциязы берген.

Комбинаттын күш-ажылыз
едижишининге ооң республи-
ка намыскылында кол бүдү-

ап чорудун турар. Коллектив-
мынар айтырыныче чутула кы-
чотейинге салган. Недея с-
нында мынар көрдүдөшүн
хуниверия артирери чачты-
чазан.

Завод буюрун үйдүрүп ту-
рар продуктуларыныа шы-
ныра, бөлөгүтү болгаш аш-
ныг-даа талаларын улам э-
жидил, оларын ассортимент-
тин калбартын талазы-он-
чутула ачылдырны кылдып, о-
амыкларга боттандырып, а-
де комбинага элөн хай чаа-
тыгалаарын кылган. Чаа да
рыг-херекседерин, механик-
нуртн тургускан. Кымылда-
нурт заводунда, Шагаан-Ары-
нын, Чазаналык саржаз а-
болганында 60 талазы-он

Оңу беш чыдын плавни
оаадаларын хууса бети
куеуиди даш калбарган
плавни чарыштын мура
чылары мыда хей. Ковина
тын пария организацион
дикен социалист хууза
лери, плавни оаадалары
куеуиди хей-ниги орган
зацияларын ажылгына к
уутуруту кун болот, оа
ны быжы детикчилен а
псан, дехтер, бригадалар
чеглер болган тустуе ажы
чынар ортузунда организа
циялар калбарган. Он т
мылдан плавни оаадалары
хууса бетинде куеуиди т
рларлар худен хунте к
тупар.

улге чери — сүт болбаазы-
дыр заводунун коллектив
тууг улүүн кирип сурар. За-
д бо чыдың бирги, ийги
марталдарында эки түңөл-
рини чедин ап келген. Завод
истовчуларнын хожудан ту-
рлар чок ажыдаар дугайы-
кыйгырынн дестин, бо та-
зы-биле боттуг хемчеглерини

галинның кеңири, столва
аржызы, Коломнаның кат-чи
министг суксуку дээн ышкы
чаа хэбирниң аш-чэмин кы
лың эгелзээн. Ол бүгү салы
алыкчыларга кончуг таарым
чалды болган. Ычанганш сү
аймаандан кылган янзы-бүр
продукцияны завод-масса
лык-биле бүдүрүү үндүрү ту
рар.

АУСТУР, үеде авешон эвес. Гына
АУСТУР-ниң Дээди Советинин де
путаты О. Блохина, СЭП Кы-
зыл хооркомунун кезэгүнүн
Р. Солодянкина, коммунист
Г. Д. Фадиевкога ууртпа-
диета пегн, хоочун ажылчыны
нар С. Ухатов, М. Зиминге
ва, Н. Барашкова болгаш ес-
келер-дээ түгдө квартали паз-
ныи эвес, а хазыг беш чы-

КАЛМЫК ЧЕРДЕ БАЙЫРЛАЛ

НИСТА (СЭТА). Казим
кий хуорайлары болгон
лары байырла шинги
р шийетинге ёётономун
тублика болуну алдан ч
и демелген турары олзур
аларты хунге тураскал
СЭКП-нин Казим обком
ну болган Казим ССРК
Дээдэ Дээдэ байыр
болуга болуга болуга

Партия обкомуну биргэ
дедиле В. И. Николан СЭКП
-нын ССРЭ-нин Дадаи Сою
ния Президиумуну бол
н ССРЭ-нин Министрлер Чо
едилэн Казимкынни
мичи чошарыга байыр
болгон болгон болгон
ки коржак-деринге авто
ним республиканы буту
ымлы чошарыга эн

[illegible]

ниг зогзүй туур. Кэдэ
ажыл-зүй базэ шатнымын
ниг зогзүй туур. Нахидэ
культура салымнанга бил
зогзүй туур.
Автоматизм республикэ
ажылчн чононы Тэрээн түрү
түн күчү-шадалы күштелд
реринге беш чыл дааттарым
оолдешининг мүсүлдешин
дешингүмүсүмүсүмүсүмүсү
дешингүмүсүмүсүмүсүмүсү
үлүк киригерини шынштрал
деш хуралга дөмөлгөн. ССКК
Топ Комитетинг. ССРЭ-ни
Дэвди Сөвдийни Президи
мунга бошаш ССРЭ-ни Ми
нистр Чавуулыниг, жи
Л. Л. Брежневге байрым
тогалым, кэржесингүмүсү
үлүк сэркү киригешингүмүсү
деш атылар.

КЕЛИР. ҮЕНИҢ ТОДАРГАЙ
ПРОГРАММАЗЫ

СЭКП II-н Комитетинин октябрь (1980-ж) Пленуму бол-
гон ССРП-ның Дээдэ Совети-
ни огуу чакырыыни угулткан
чыгышы бастын. Улут Тарамы
жана чыгыш чөлү согулары
жашалдыны дүңүшк, аны-
малым туругузузукунун аны-
гы-таалымды - таарымчы
- чачаа согууларыны чогуун
ригузуга салган. «Ленинни-
тин бодууну сыйдыныны
деген улут-биле сырын чакы-
ган, иштинки болган даштын,
политика-таалым-биле бугу
тууш жакыган кыялынын
дарыг программмасын белет-
тирди. И. И. Ленин угулткан,
«И. И. Ленин угулткан» бол-
гон истин сыйлаарга болгон
- иштин иштиндикти, жакы-
мчылар бугу совет кыялы-
нын ээс-кежигин, жарай-
туучун дүтүлгөндө сатын
- дугун, кийи дүтүлгөндө бо-

дал-саясий сийлешкен ол програмдын долзуу-бис чуулду дугуна, дегкен турар бис.

Шынар-да, октябрь Пескуга Л. Н. Брестовича Чыгыштан келген эжелен пил чуулун, кизил помпун, орусча кыргыз, кизил помпун турар барындаалар, санал турар бис-туунер, анализтен кыгуру турар ажалыгын айтырышлар, совет жакып дугунайла, оол кылуру уде улам-на чагай таныш амылар-чуулга таныш дугунайла партиянын саясий кыргынынын програмдын-дыр.

Совет ажалар оларым кыскажы, чырттамыш кыскажы, советтин кыскажы, шузуру кыскажы-ла, дугуна билир, кыскажы партиянын саясий сорулганын кыскажы бетине билиш шыярар, амын, амын, удуу уде-туу.

мелдиг күүсүдир дашы бат
СЭКП-ин ээлегин ХХХ
сөздөсүн чээ-чаа күш-ақы-
чы медицинагер-биле уу-
жур дашы, ол бирер беш
түгөндүгү бөлүгүгө чыгыш-
тып байланыш тургузар да-
кымыккалай акмалдар турар-
лар. Бистин Тываын эрте-
шинчилел институтунун арте-
жылдарчылары партиянын са-
мып турар сорулгаларын назар-
дыл деткөшпашаан, эрте-шин-
чилел аждылдарын шымыр-
дечестин бисидер дэтип бээ-
СЭКП, ТК-нын октябрь-
1980 ч. II Пленумунун болот.
Дээл Советтин сөсөсөямиз-
материалдарын оюн ортуугун
тайыккалар дэтип ботту-
земгерлери ал эгелетин бис.

Б. ОЧУР,
төөгү эртеминин кандидаты

(«ПРАВДАНЫҢ» октябрь
25-те үнгөн мурнууу чууду)

Республикада улусчу контроль бөлүктөрү болгаш посту-
лары күрүнө болгаш аймак-
чыннарым куш-ажылынын лары кылган. Олар уругуларды чөмгөрүл-
гаарин хынаан. Цехте гезия шыл организастаннын,
агарин температуразы бе-
гүннери киришкен.

тивна кобальт комбинат-
ция контролдап хемчээр те-
хникелер болган автоматиза-
ция топ лабораториясында
бүзүктү ажылын электроско-
птар Г. М. Башкатова уду-
руп, илеспейти ажылдап кел-
ген. Ол партбюро кезигүну,
район Советинин депутаты.
Ында контролдерлар квартал
санинда план бүзугар 5-6
кыналалын эрттирип, контрол-
дер бүзүзү ол үе ишинде
3-4 рейд, кыналдаларга ки-
ришкен.
Хайгымчылар шектик меха-
ника мастерскиязында ажил-

хайгымчыларның харым-
салгазын бедилеп, ажылын
улам илеспейжиткен.

Тандады Дүрген көдөз Со-
веттин депутат, парторгани-
зация секретарынын оралачы-
ны В. Г. Яркина көдөз Совет-
тин чанында улусчу контрол-
бөлүмү билдирип удурупту-
турар. Бо чылдын апрель-август
айларда олор чулуга ужу-
дузалыг кыналдаларын чорут-
кан. Чижээ, Советтин денис-
кериинде шокто калып чегизип
урутулар албан чедериниң
ажылыгына массалыг кыналда-

АЖАЛЫК АЖАЛГА А ТОГУЗ ИДАН

Ажыла харымсала чок чорук бо чурукта дег халапка че-
дирер. «Саян» совхоз бо чылын 240 тонна витаминиг сиген
далганын белеткэзип, кончуг улук скарлаа уруп алган. Чоокта
чаа бир-кале аян ас үчү ол скард-беле калы аман сүзүгүнү
ноганын сиген далганы хенертен чабымышталдыр өрттенип эсе-
лээн.

Оон чылаагаанын, чеже хире сиген далганы өрттенип урел-
генини толдарынып совхозтун дирекциясы, бухгалтерия аппа-
рады алээн үеде: оролдашкан.

— 9 тонна хире боор — део, алар даап бодалан медээн
райхүүсскомуну көдөз ажил-агым эргелениче кириген. А оон
чамдык ажилдакчылары:

— Шоогу элестип-деп балыкташынар. Шоогу элестип-деп

буудайшан чорук-тур, тирген чаггыс-даа бугдуралге зынла килдис эргелекчизи.

Фельетон

ЧЕРДЕ СЕКТЕР Желетон

ийн сүүг чухамд чөргө чөвсөлдөөн. Ол бүгүүн көрсөн кишиний чүгдс караа чалдамыр, баары ажыыр.

Бак чүгөсө бак улажыр дээн шыкан, совкоотун чүгдс тайгага уузур дарга муштайтал.

— Чут хаан болгонда мал олуп турбай, кичилчар?— дээн совкоотун мурунбалары диэктору болтам манга долбожкан спецнайсинин баштай ботта-

мал дээрге кураар очнуз-дүл деп чүсөн олуп утгазынан. Бак чүс ошай турган. Чүс 1-тө болган, анга атыйжы эсө бо бичынтыг таварлар каяа-дээ каталтавант!

**С. БАДАА,
С. ШОЯГУ.**

С. БАДАА,
С. ШОЯГУ.

БИР ШКОЛАНЫҢ АМЫДЫРАЛЫНДАН

ДАНЫР КОЛКУШ

Чыргаланды ортумак школа-зы районда улут школаларынын бирөөсү. Школянын доо-зукчулары улус аял-агыи-ның аңгы-аңгы уаастоттарында аял-агыишаан, чаагай аял-агыи-теректерин бүдүрүп турарын эскерип болур. Олар-ның дыка хөй төрөөн совхо-зунун бүдүрүлгөсүндө бараан болуп аял-агыи чорутуулар. 1980—1981 өөрөдиге чыгыш школа коллективин багай эвөс аял-агыи. СЭКП-нин XXVI съездинин бүдүрүлгөсүндө эгелөө өөрөдиге чыгышда бүтү-ле аял-агыи-теректерге көскү че-динкинин болуучуе школа коллективинин, ылаңгыя до-мунистерин күзө-чүткүлү бүтүрү-биле уланган.

Партия организациязы бү-дүрүлгөсүн кандыг-даа уаас-тогуна шимчедикчи улут күш болур. Школа коллективинге коммунистерин инициатива-

лы, чогаалыкты, организакты, мобилдээкчү чорутуу улут роль-ну ойноп турар. Чыргаланды ортумак школынын чөбөй аял-агыи коллективинин барык-ла чартык чыгыш-а коммунистер. Болап көө-ре, шыаап-ла улут күш-тур. Оларнын мурунда кандыг со-руталар түрүп турарыл? Кандыг чутула айтыр-гылар-ны шимтирлөөри чутула бо-луп турарыл? Бо болгаш ча-мык эске-даа айтыр-гыларнын дугайын школада партия ор-ганизациязынын секретары Ал-лайма Анастольевна Кула-Сирин болгаш эске-даа ча-мык башкылар-биле чутула-жып, смелешкен блс.

Партия организациязынын чоктаа чаа-ла болуп өрктөн өтөт-согулалыг хураалыга өтүндө айтыр-гыларнын дуга-йын анализтен чутулажып, коммунистерин шүтүмчүлө-дө.

Бүдүрүлгө өөрөдигеин ор-ганизастан чорудар тала-зы-биле анык коммунист Михаил Долгай-оолга школа-нын улуттулганын тала-зындан бүтү талазыг дузаны көргүзөри чутула. Базааны быжыгдарынын хемчегерин шимтирлөөр апар.

Школянын коммунист баш-кыларынын аразында хоочу-нар—РСФСР-нин школалары-нын алдарыг башкы А. Б. Маскыр болгаш О. О. Седина, З. С. Нурзат, бо чы-лып чаа-ла мында аял-агыи С. Д. Ооржак дөш өскелери-да секретары. демдегеп чуту-лаал турары таварыла эвөс. Даандырган аял-агыи-терек дөш бедик харысалгалыг, бо-т-идеилейг болурунга башкы бүрүзүтүн, ылаңгыя комму-нистерин үзгө-р-чизжэ эн-не көскү болур ужурулг.

Октябрь 28-тен ноябрь 2-ге чедир телевидение

ОКТАБРЬ 28-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — Урулгар-га филм. «Планировка деп кымыл дага». Уран-чечен теле-фильм. 10.20 — «Билдинтир-да бол, эдептиг». 11.20 — Мелдээр. 11.25 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.15 — «Звездочет». Теле-журнал. 15.00 — Аныктарыг музыка кезежээ. Программала А. Хачатурянын чогаалдары. 17.00 — «Эртег дугайында». 17.45 — «Футбол таймбыры». 18.15 — Бөгүн делегейде.

ИЙИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

17.10 — «Горнистер, хары-ланар». 17.45 — «Шуптузу-чангыс өг-буас». КЫЗЫЛДАН 18.15 — «Бойду болгаш бис». 18.45 — «Бирги Басты-лыя». Уран-чечен телефильм. 19.55 — «Пулкыини огурула-ры». А. С. Пушкинни шүтүк-терия В. Ларионов конкур-20.20 — 20.40 — Документа-лыг филм.

ОКТАБРЬ 30-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Ынак шуптузук». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 2-ги серия-ы. 10.50 — «Аныктар дуга-йында ирлар». 11.20 — Ме-дээр. 11.25—14.00 — Чапсар. 14.00—Мелдээр. 14.20 — «Ха-кас автономн областин 50 чылыга». Документалдыг те-лефильм. «Хаксия». 14.50 — Алыгтер ансамбли ойнар. 15.05 — «Горнистер». Лени-градта дачылдыла. 16.05 — «Орус чутула». 16.35 — «Мос-квын комсомолунун аял-агыи-теректери». 17.05 — «Эля-длерин чогаалыгы». 17.35 — «Миллионнарын ленинни университет». «Бүдүрүлгенин културалыг болгаш куш-ажаалдыг културалыг». 18.05 — «Шуптузун билкээр мен». Киножурнал. 18.15 — Бөгүн делегейде.

50 чылы. Абаканын теле-деинизин программалы. 19.30 — Телемелдээр. 19.45 — «Чо-гаалыг болгаш уе». Дачылды-ла. 20.15 — «Тыванын идел-еж». Информастыг программа. МОСКВАДАН 20.30 — «Уе». Информастыг программа. 21.15 — «Эрмитаж». XVII — XVIII вектерде Фран-цынны урал-чутула. 21.45 — «Ыры-80». 22.35 — 23.25 — «Частын кыштар чериде». Документалдыг телефильм. Төнгөндө Мелдээр.

Интернат школа-биле кожа турар, башкыларга-даа, шко-лачыларга-даа ол таарымча-лыг. Интернатта 60 аял-агыи кил туртат турар. Никитин-биле күрүе хандырылгалында 120 өөрөдиге кирген. Мил-чан кээрде урулгарыг барык келж хирен суурда башкы-ларында чутула, столовадан чениин чоруп турар. Нити көрүм-чүрүмү быжылган ту-ларыга ол таарымча чок бо-байн аял. Милчээ-даа урул-гары шуптузун чытырар ар-га адымында чок.

Чыргаланды школынын интернаттада нити байла-ды багай эвөс бер чутулап болур. Өрөөндө оруннарны дыкмын эвөс, хос кылдыр салгылап каан, мынд орун херекселерин арыг-шевер, док-таамал солуп турар. Өрөө-лөрдө столдар чок, кичээлди

тускай өрөөлө кижиздикчи башкыларын хайгааралы-биле чорутуп турар. Чамык өрөө-лөрдө тумбочкалар бар, ыл-чаа-даа эвөш, чедипес, хен шафтар (эргажерер баксырааны халчок) шөөлүт хөй эвөс.

Интернатка ийи эалчег аразында чораян блс. Бот-кичээл кылдыр өрөөлөдө кижиздик-чи башкылар Байыр-оол бол-гаш Маргарита Ак-оолдар, Та-мара Микей олор урулгарын шимчедикчи турлар. Интер-нат эргелекчи. Ка-ра-кыс Оруйгы-биле ка-ды ажаакчы Арыя Кара-Урут өрөөндөрин эргий келп чорутула. Кайда-даа арыг-сисин кончуг. Интернат

даа башкылар интернатка келп турарлар. Бот-кичээлдер уезинде, ылаңгыя эге класс башкыы З. С. Нурзат болу-рун өөрөдигеринге бо-ла чедип келерин интернат эргелекчи чутулап турал. Оон үшкү классылары интернат-ты эг бичин чурттагылар болуп турар. Оларны ажаап хайгаарарыгче ажаакчылар онда кичээлг салып турары черде чөтүг.

Хостуг парктары аял-агыи, солун ылдыр эртереринче бүтү кичээлдинин салда чо-гуур. Кижиздикчи башкылар аял-агыи-терек таварыла бөсөд-ларын кылган турар. Школа-чыларга хамаарышкан дачы-

лыгаларын тележурналдан кө-рүп турар. Уран-шевер кыл-гылар, конкурстар, аял-агыи-бу-ру ойналар, мытыр номчу-галар, номчаан номнарны, көргөн киноларын сайгарыл-галары дөш солун хемчегер-ин улаа-дараа чорудуп болур аргалар бар.

Интернат—урулгарыг ий-ги оран-бажыны. Мичагаш урулгарга анаа чурттаары эн-не таарымчалыг болур ужу-рулг. Урулгар боттары-ла бүтү аял-агыи-терек башкыларынын улуттулгалы-биле башкылар, кылган турар шак ылдыр бай-далы доктаамал тургалыг чуту-гула. Эл-терекселге камыг, ону септеп кылган ап тур-арыга, каа-даа арыг-сисиг болурунга урулгарын доктаа-мал чаңчыктырып, өөрөдир апар.

19.15 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериа-лыг уран-чечен филм. П. Лу-кинни «Ниско» деп тоожу-ру-биле 1-ги серия. 20.30 — «Уе». Информастыг програм-ма. 21.15 — «Урул чутула мас-терерин». СЭКП-нин улуттун аркти И. Рижов. 22.15—23.10 — Уран гимнастикага Европа чемпионо. Амстердаман дачылдыла. Төнгөндө—мелдээр.

18.30 — Телемелдээр. 18.40 — «Хөй-интиг амыдарынын эк-раны». Дачылдыла. 19.05 — Телемелдээр.

17.55 — Урулгар филм. «Адыглар-кожалар». «Чиппо-ла». МОСКВАДАН 18.45 — Документалдыг те-лефильм. «Кижилерге херек бо-дуру». «Кабалеский бөгүн». 1-ги болган 2-ги филмдер. КЫЗЫЛДАН 20.30 — 21.45 — «Улут за-лаа дугайында сактымын-нар». Телефильм.

СПОРТ-СПОРТ-СПОРТ КРОСС ОРУУНДА—ТРАКТОРИСТ

Ленинчи комсомолдун төртүтүнгөсүнөн 62 чыл болур оюнга турсаактан аныз-бүрү спортчу маргыл-даалар эртен даштанар хүннөдө республика на-зымысалыга болуп эртен. Оларын аразындан 20 километрге кросс маргылдааы кончуг солун болган.

Чыл бүрүдө чачыла болган эртен турар бо узун хемчөөгө чарым маргылдаанын Кы-зылдан болгаш районнардан келген спортчулар кириш-кен. Олар Бүдүрүлгенин бол-гаш даштанарыг Гастелло аттыг паратынын аксылдан стартын алган, республика на-зымысалынын кудумчула-рынга нитиин-биле 20 ки-лометрин маанай эртенер.

Ол хүн, агаар-бойдустун байдалы илди-ла «кончуг таарымчалыг эвөс, быскал хар чат-чылаан, күштүг хат хадым турга-даа ук чарышты көө-рүе кылдырлар кудумчулар-га үнүп келип, ону узуг со-нургал-биле көрүп, спортчу-ларын хөй-ат кирип тур-ганнар.

Спортчуларынч старте үн-гөсүнн соонда 1 шак аш-кайла оларынч башкылыг финиште чоктуулап кел чы-кан. Шилтедек, узун анык оол өскөдөрдүн ылаңгыя, фи-ниш чоктуулаан түдүм узам түрүлөп, бүгү бар күжүн үн-дүрүшкөн, херин каап кымыл жожаага бир-ле дугаарында дөтөгөн. Ону эш-нөрү дорай-ва бүргөй берди. Ол болза Кы-зылда педагогика институту-дун студентин Алексей Осипов болду.

Парлаттынмаан чагаанын изи-биле

Хөй өөрөдигеринге чартыын...

Сентябрыда Ильянка суур-дан редакцияга чагаа кел-ген. Суурун тыва чурттаакчы-ларынч 6—10 класс чедир өөрөдигеринге Каа-Хем рай-онунч төвү Сары-Сен сууру-нун № 2 школында интер-натка турганы дөш бир өөрө-дигин чылда чус рубль тө-лөө өөрөдиги турарын бизжээ.

Тыва АССР-ниң Чыры-дышыкын министри Н. С. Кон-гарнын тус чагаага хамаа-рыштыр адынатканы:

1980—81 өөрөдиге чы-лында Ильянка ортумак шко-лазынч тыва кластарында өөрөдигерин саны мурунч чылдарда дөт чутула 10—11 килж болуп турар. Школада өрөөндөр чедиперинден немей кластар аял-агыи-терек аргазы чок. Мичагаш Ильянкадан 6—10 кластарынч өөрөдиг-чирин Бүрен—Бай-Хаатын болгаш Сары-Сентин № 2 школынын интернаттарында хулап алган.

Сары-Сен школында 63 класкин күрүе хандырылга-зында, а 9 класкин массалыг интернатка хулап алган. Ол төс класкин ийини 100 хуу төлөвирден хосталган, арткаа чедип интернатка турганы дөш чартын төлөөр. Бир эвөс өг-бүдөдө хөй класи өөрө-диги турар болза, оларынч дөш 100 хуу төлөвирден хосталган, арткаанары дөш 50 хуууу төлөөр.

Массалыг интернатка тур-галы дөш бир өөрөдигинге айда 12.5 рубль төлөөр. Ча-мык ала-нелерин урулгары дөш чотугу уезинде ашма төлөвир турары четпес. Сары-Сентин № 2 ортумак школа-зынын интернатка ала-нел-дерин төлөвир өрөз 1,5 мүн рубль чедип турар.

ЧААКИНО

«МЗН АНФИСАМ» деп чаа кино республиканын киноза-раннарыга үнүп эгелээр. Ук кинону М. Горький аттыг кино-студияга үндүргөн.

ЧӨПШЭЭРЕЛ ЧОК

Ыш аял-агыи эргелери-ниң хамааттарга дачылдыр болза, Тыва АССР-ниң Ми-нистрлер Чувделенин 1974 чылдын сентябрь 13-те үндү-рген доктаалында көрдүгөиниң суугаар, Респотребсоюзун белекел контроларынга, аял-агыи-теректеринге, ала-бан организациязаларга болгаш хамааттарга хууда чондан чыжыргана кады садып алы-рып хораян. Чөпшээрел чокка садып алган азы чыгып алган чыжырганын хамыр болгаш доктаалынын хемчөөдиг штрафты олар.

ОКТАБРЬ 29-ТА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Аны-к назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен теле-фильм. 1-ги серия. 10.30 — «Кино аян-чоруктар калуу». 11.30 — Мелдээр. 11.35—14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Комсомолдун төртү-түгүн хүнүгө уткуштур до-кументалдыг филмдерин про-граммасы: «Олгайг поэзия», «Теплик алыр чер». 15.05 — «Лениндин өөрөдиги». 15.35 — «Орус болгаш совет музык-ан ариннары». Д. Шток-ович — № 5 симфония. 16.25 — «Совет курулга уран чутула-дыг төгү-революстуг тема». 16.55 — «Турциянын национал ба-йралы». Республиканын тургустунган хүнүгө уткуш-тур. «Турциялар». Доку-менталдыг филм.

ИЙИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

17.10 — Телемелдээр. 17.25 — «Пал-дед». Кыска метраж-тыг филм. 17.30 — Телеме-дээр. 17.40 — «Челюзи». Дачылдыла ВЛКСМ обком-ун бирги секретары Т. С. М. Ирт кирир. 18.10—Чарал-дар.

ОКТАБРЬ 31-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.

17.40 — «Хосталганын чы-рым». Документалдыг филм. МОСКВАДАН 18.30 — «Улуттун чогаалы-газы». Телефильм. КЫЗЫЛДАН 19.25 — Чаралдар. 19.30 — «Кам экраны». 19.50 — До-кументалдыг филмдер програм-масы: «Кочук». «Бир хүнде ун-катап чедтирдиг» 20.45—21.10 — «Директ Милковский». До-кументалдыг филм. ОКТЯБРЬ 31-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.

ОКТАБРЬ 31-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.

ОКТАБРЬ 31-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.

ОКТАБРЬ 31-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.50 — Эртеги сула шимчедикчи. 9.15 — «Гор-нистер, хары-ланар». 9.45 — «Анык назынын баштайгы эртеги». Хөй сериалыг уран-чечен телефильм. 3-кү серия-ы. 10.50 — Орус улуттун Күрүе-нин академиктиг хорууну кон-церти. 11.15—Мелдээр. 11.20 — 14.00 — Чапсар. 14.00 — Мелдээр. 14.20 — Доку-менталдыг филмдерин програм-масы: «Ыдыктыг байкал», «Чер-ни белеке бер», «Адымдада пил барла», «Эртерек». 15.20 — «ПТУ» дугаа чүү чүгө, канчаар өрөдиги тургалыг. Машина тутуктузун мореходияны дугайында. 15.50 — Туркмен ССР-нин Күрүенин улуттун танымалдыг алдарыг ансам-блини концерти. 16.20 — «Шыдыраа школы». «Ак тер-ге». 16.50 — «Тоол аалдан кел-ди». Демир эжиткин чажыды». Уран-чечен филм. 18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30 — «Күн-ажалы аалдарын тук тууду-чулар». Белгород областин Белгород районода Фрунзе ат-тыг колхозтун коллективинин дугайында.